

UiO • **Institutt for privatrett**
Det juridiske fakultet

Esteellisyys yhteisöjen päätöksenteossa

Esteellisyys, Suomalainen Lakimiesyhdistys 16.4.2018

Jukka Mähönen

Esteellisyyden lähtökohta

- Yhteisön jäsenten kokouksessa äänestettäessä onkin kysymys siitä, mikä on jäsenen enemmistön mielipide jossakin yhteisön hallintoa koskevassa jäsenten välisessä kysymyksessä
- Tällaisessa päätöksenteossa jäsenet voivat yleensä käyttää äänioikeuttaan siitä riippumatta, onko päätöksen lopputuloksesta heille etua vai ei
- Pohdintaa ks. KKO 2011:68

Esteellisyyden lähtökohta

- Kuitenkin edellytys:
 - Päätökset syntyvät yhteisön tarkoitus huomioon ottaen objektiivisesti, eikä päätöksien sisältöön vaikuta organin jäsenen yhteisön edun kanssa ristiriidassa olevat subjektiiviset edut
 - Edellyttää läpinäkyvyyttä päätöksenteossa
 - Yleisten yhteisöoikeudellisten periaatteiden mukaista ei siis ole, että äänestämään esteellinen ei voisi osallistua asiaa koskevaan keskusteluun

Orgaanikeskeinen ajattelutapa

- Esteellisyys jäsenten kokouksessa
- Esteellisyys hallituksen kokouksessa
- Toimitusjohtajan esteellisyys
- Koskee päätöksentekoa («äänestämistä»), osallistumista kokouksiin
- Kuvastavat kuitenkin yleistä lojaliteettivelvollisuutta yhteisöä kohtaan
 - Tulkinnan perusta

Esteellisyyys jäsenten kokouksessa

- Jäsenen ja yhteisön välinen sopimus
 - Yleinen lähtökohta yhteisöoikeudessa (KKO 2011:68), mutta ei poikkeukseton:
 - ei koske osakeyhtiötä pääomayhtiönä
 - Muuten yhdistykset: YhdL 26.1 § ja OKL 5:15.1
- Muu asia, jossa jäsenen yksityinen etu on ristiriidassa yhteisön edun kanssa
 - YhdL 26.1 §
 - Yleisesti KKO 2011:68 (yhteinen vesialue)

Esteellisyyt jäsente kokouksessa

- Ei poikkeukseton:
- Osuuskunnassa ja osakeyhtiössä ei esteellisyytasia, vaan päätöksen pätemättömyytasia (yleislauseke, OKL 1:7, OYL 1:7)
 - Kuvastaa jäsenten lojaliteettivelvollisuutta yhteisöään kohtaan, vrt. johdon lojaliteettivelvollisuus laissa, OKL 1:8 ja OYL 1:8

Esteellisyyt jäsenten kokouksessa

- Jäsenen vapauttaminen vahingonkorvausvelvollisuudesta tai muusta velvoitteesta yhteisöä vastaan («vastuuvapaus»)
- Osuuskunnassa ja osakeyhtiössä myös kanne jäsentä itseään vastaan

Esteellisyyys jäsenten kokouksessa

- Osuuskunnassa ja osakeyhtiössä myös muuta henkilöä vastaan tai tämän vapauttamista velvoitteesta yhteisöä kohtaan, jos jäsenellä on asiassa odotettavana olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhtiön edun kanssa
 - OKL 5:15.1; OYL 5:14.1

Esteellisyyys jäsenten kokouksessa

- Yhdistyksessä ja osuuskunnassa myös
 - Jäsenen lisäksi jäsenen asiamies
 - Jos asiamies on henkilökohtaisesti esteellinen, hän voi kuitenkin edustaa esteetöntä jäsentä, eli esteellisyyttä arvioidaan vain sen kannalta, jonka äänioikeutta käytetään
 - Esim. Jos jäsen on esteetön osakeyhtiö, sitä edustava ainoa osakkeenomistaja on aina esteetön, vaikka säännökset sinänsä täyttyisivätkin

Esteellisyyt jäsenten kokouksessa

- Yhdistyksessä myös tilintarkastajan tai toiminnantarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta, tilinpäätöksen vahvistamisesta
- Osuuskunnassa myös jäsenen nostamaa kannetta osuuskuntaa vastaan

Esteellisyyys jäsenten kokouksessa

- Jos kaikki jäsenet esteellisiä, kukaan jäsenistä ei esteellinen
 - Kaikki = kaikki
 - Verrattavissa muotovaatimusten syrjäyttämiseen: esteellisyyssäännökset suojaavat siis jäseniä, ei ulkopuolisia
 - OKL 5:15.2 ; OYL 5:14.2

Esteellisyyt hallituksen kokouksessa

- Hallituksen jäsenen ja yhteisön välinen sopimus
- Yhteisön ja kolmannen välinen sopimus tai sitoumus jos odotettavissa siitä olennaista etua, joka saattaa olla ristiriidassa yhteisön edun kanssa
- OKL 6:4; OYL 6:4
- Mitä säädetään sopimuksesta, sovelletaan myös muuhun oikeustoimeen sekä oikeudenkäyntiin ja muuhun puhevallan käyttämiseen

Toimitusjohtajan esteellisyys

- Toimitusjohtajaan sovelletaan hallituksen jäsenen esteellisyyttä koskevia säännöksiä
- OYL 6:19; OKL 6:19

Sovelluksia

- Hallituksen jäsenen epäillään aiheuttaneen vahinkoa yhteisölle
- Koska voi vaikuttaa muiden hallituksen jäsenten korvausvastuuseen, tulisi siirtää jäsenten kokoukselle
- Jäsenten kokousta sitovat vain sitä koskevat säännökset
- Näin ollen jäsenet voivat vapauttaa kaikki hallituksen jäsenet vastuusta

Sovelluksia

- Sama henkilö kuuluu oikeustoimissa vastapuolina olevien yhtiöiden johtoon
- Vaikeaa perustella kummankin yhtiön edulla, että yhtiöiden johtoon kuuluva ajaa samanaikaisesti heidän parasta etuaan molemmissa yhtiössä
 - Oletus sopimuksen oikeudenmukaisuudesta ja neutraalista tasapainosta ei liene uskottava
 - OYL 1:8:n lojaliteettivelvollisuus

Sovelluksia

- Esteellisyys ei siis vapauta lojaliteettivelvollisuudesta vaan päinvastoin; esim:

X Oy:n hallituksen jäsen B on samalla Y Oy:n toimitusjohtaja. Y Oy on solminut pitkäaikaisen toimitussopimuksen X Oy:n kanssa. X Oy:n hallitus harkitsee sopimuksen uusimista Y Oy:n kanssa tämän esittämän tarjouksen perusteella. B on esteellinen osallistumaan päätöksentekoon. Hänellä on kuitenkin yksityistä tietoa siitä, että Y Oy:n tarjous sisältää runsaasti ilmaa verrattuna kilpailijoiden vastaaviin hyödykkeisiin. Esteellisyys ei vapauta B:tä informoimasta muita X Oy:n hallituksen jäseniä tästä seikasta. Vaikenemalla asiasta hän rikkoo lojaliteettivelvollisuuttaan X Oy:tä kohtaan ja on korvausvelvollinen huonosta sopimuksesta X Oy:lle aiheutuvasta vahingosta. Mikäli hän on hallituksen jäsenistä ainoa, joka tietää tai voi päätellä asioiden todellisen tilan, hän saattaa olla ainoa korvausvelvollinen muiden hallituksen jäsenten vapautuessa vastuusta edellä kerrotuilla perusteilla.